

*Uudenmaan liitto
Nylands förbund*

UUDENMAAN MAAKUNTASUUNNITELMA 2033

Luonnos

4.5.2009

1. Johdanto

Uudenmaan maakuntasuunnitelman merkitys ja sisältö

Maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma maakunnan kehittämiseksi. Sen laatiminen perustuu kahteen lakiin: maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä alueiden kehittämislakiin. Maakuntasuunnitelman keskeinen tehtävä on ohjata maakunnan toiminnan- ja alueidenkäytön suunnittelua palvelemaan samoja tavoitteita. Maakuntasuunnitelma laaditaan joka neljäs vuosi. Maakuntasuunnitelman hyväksyy maakuntavaltuusto.

Maakuntasuunnitelmassa esitetään maakunnan yhteinen tahto, mitä halutaan tehdä. Maakuntakaavassa ja maakuntaohjelmassa sekä sen toteuttamissuunnitelmassa puolestaan esitetään, miten tämä tahtotila halutaan toteuttaa.

Maakuntasuunnitelma on moniportaisen suunnittelujärjestelmän ylimmän tason suunnitelma ja siten hyvin yleispiirteinen. Maakuntasuunnitelman strateginen lähestymistapa edellyttää, että suunnitelmassa tehdään monia valintoja myös hyvien vaihtoehtojen välillä. Eli sanotaan ”ei ”monille hyvälle asioille.

Uudenmaan maakuntasuunnitelman 2033 ydin on kiteytetty visioon; *Uusimaa on kansainvälinen hyvinvoivien ihmisten vetovoimainen metropolialue*. Visio on konkretisoitu kuudeksi strategiseksi tavoitteeksi. Nämä strategiset tavoitteet pyritään toteuttamaan strategisilla valinnoilla eli strategisilla toimintalinjauksilla. Strategisia valintoja on 2–4 kutakin strategista tavoitetta kohti.

Maakuntasuunnitelmasta hyötyvät viime kädessä maakunnan asukkaat ja toimijat, joille halutaan luoda mahdollisimman hyvät elämisen edellytykset ja kehittymismahdollisuudet. Maakunnan keskeisiä toimijoita ovat kunnat ja kuntayhtymät, yritykset, tutkimus- ja koulutuslaitokset sekä monet järjestöt ja yhteisöt.

Maakuntasuunnitelman laadinta

Maakuntasuunnitelma on laadittu laajassa yhteistyössä maakunnan keskeisten toimijoiden kanssa. Marraskuussa 2008 järjestettiin kuntien virkamiehille kolme rinnakkaista seminaaria; Espoossa, Karjaalla ja Järvenpäässä. Näissä tilaisuuksissa käsiteltiin tulevaisuuden haasteita, joihin tulisi vastata maakuntasuunnitelmalla, maakuntaohjelmalla ja maakuntakaavalla.

Helmikuussa 2009 järjestettiin maakuntasuunnitelman aloitusseminaari Uudenmaan maakunnan keskeisille toimijatahoille. Aamupäivällä oli yhteinen ohjelma kaikille osallistujille. Iltapäivällä osallistujat jakautuivat neljään työryhmään. Nämä samat työryhmät kokoontuivat toisen kerran maaliskuussa 2009. Tämä maakuntasuunnitelman luonnos perustuu vahvasti näiden työryhmien linjauksille, joita on yhdistetty keskenään.

2. Toimintaympäristön tulevaisuuden keskeiset haasteet ja maakuntasuunnitelman perusoletukset

Uudenmaan kehitykseen vaikuttavat erityisesti väestökasvu ja väestörakenteen muuttaminen, kansainvälistyminen, kaupungistuminen sekä ympäristötilan muutokset. Vaadittavat toimenpiteet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä siihen sopeutumiseksi ovat merkittäviä haasteita lähivuosina ja -vuosikymmeninä.

Pitkän aikavälin strateginen suunnitelma on hyvä rakentaa joillekin oletuksille väestö- ja talouskasvusta. Kutsutaan valittua oletusta perusvaihtoehdoksi. Arvioidaan perusvaihtoehtoa suhteessa nopean tuotannon kasvun ja hitaan tuotannon kasvun vaihtoehtoihin.¹

Uudenmaan väkiluku noin 1,7 milj. vuonna 2033

Perusvaihtoehdossa Uudenmaan väestö kasvaa noin 300 000 henkilöllä vuoteen 2033. Tällöin maakunnan väkiluku olisi noin 1,7 milj. Perusvaihtoehdossa tuotannon kasvu on 2,5–3 prosenttia vuodessa. Perusvaihtoehdon toteutuminen edellyttää muuttoliikettä, josta suuri osa on maahanmuuttoa. Nettomuutto vaihtelee vuodessa 6 200–6 800. Perusvaihtoehdon talouskasvun saavuttamista voidaan pitää realistisena mutta varsin haasteellisena.

Nopean kasvun vaihtoehdossa tuotannon kasvu on keskimäärin 3–4 prosenttia vuodessa. Nopean kasvun vaihtoehdossa Uudenmaan väestömäärä olisi vuonna 2033 noin 50 000 suurempi kuin perusvaihtoehdossa.

Nopean kasvun vaihtoehdon toteutumista voidaan pitää mahdollisena, muttei kovin todennäköisenä, vaikka sen saavuttamiseen pyrittäisiin aktiivisin toimin. Vaihtoehdon toteutuminen edellyttää uusia kasvualoja ja nopeita kasvusyklejä 1990-luvun lopun tapaan. Kun suunnitteluperiodi on lähes 25 vuotta, niin tällaisia kasvusyklejä tulisi olla useita. Nopeaan kasvuun toki kannattaa pyrkiä, jos asiaa arvioidaan julkisen talouden tasapainon kannalta, koska nopea talouskasvu kasvattaa veropohjaa ja siten helpottaa väestön ikääntymisen tuomia haasteita.

Hitaan kasvun vaihtoehdossa talouskasvu on keskimäärin 1–2 prosenttia vuodessa, jolloin väestömäärä olisi vuonna 2033 noin 80 000 pienempi kuin perusvaihtoehdossa. Hitaan kasvun vaihtoehdon toteutuminen on varsin todennäköistä, jos ei hyvin aktiivisesti pyritä sitä nopeampaan kasvuun. Tämän maakuntasuunnitelman linjauksilla pyri-

---

¹ Laskelmat on tuottanut VTT Seppo Laakso, ne perustuvat hänen kehittämäänsä aluetalouden malliin. Pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun kehyskuntien väestökehitykseen vaikuttavat olennaisesti asuntotuotantomahdollisuudet, joita koskevat tiedot perustuvat Helsingin seudun MAL-työssä v. 2007 – 2008 tuotettuihin tietoihin.

tään juuri siihen, ettei hitaan kasvun vaihtoehto toteudu vaan perusvaihtoehto. Hitaan kasvun vaihtoehdon toteutumien tulisi olemaan varsin ongelmallinen julkisen talouden tasapainolle ja kuntien mahdollisuuksille tuottaa palveluita asukkailleen, koska veropohja tulisi jäämään suppeaksi.

Väestö ikääntyy

Suomen ja Uudenmaan väestö ikääntyy siten, että vanhimpien ikäluokkien osuus koko väestöstä kasvaa. Ilmiö koskee useimpia Euroopan maita ja muun muassa Japania. Uudellamaalla vähintään 65-vuotiaiden väestöosuus on selvästi nykyistä korkeampi jo vuonna 2015. Väestön ikääntyminen on haaste erityisesti sosiaali- ja terveystalouden tuottamiselle, kansantalouden toimivuudelle, kunnallistalouden ja koko julkisen talouden tasapainolle.

Väestön ja taloudellisen kasvun välillä on positiivinen korrelaatio. Nopea väestö- ja talouskasvu pienentää ikääntymisen merkitystä ja hidas kasvu lisää sitä. Tosin kasvuvaihtoehdot eivät tuota kovin erilaista väestörakennetta, esimerkiksi vähintään 65-vuotiaiden väestöosuudessa. Jos ja kun tällainen pieni väestörakenne-ero jatkuu useita vuosia, jopa muutaman vuosikymmenen, niin asialla on vaikutusta pitkällä aikavälillä julkisen talouden tasapainolle ja kuntien mahdollisuuksille tuottaa palveluita asukkaille.

Taulukko 1. Uudenmaan väestön ikäjakauma (%) 2010–2035

Vuosi	Perusvaihtoehto			Nopea kasvu			Hidas kasvu		
	0-19	20-64	65+	0-19	20-64	65+	0-19	20-64	65+
2010	22,9	63,8	13,4	22,9	63,8	13,3	22,9	63,7	13,4
2015	21,7	61,9	16,3	21,7	62,1	16,2	21,7	61,7	16,6
2020	21,4	60,5	18,1	21,4	60,7	17,9	21,3	60,2	18,5
2025	21,4	59,3	19,3	21,5	59,5	19,0	21,3	58,9	19,9
2030	21,4	58,1	20,5	21,6	58,3	20,1	21,2	57,6	21,2
2035	21,2	57,4	21,4	21,4	57,7	20,9	21,0	56,8	22,2

Noin 890 000 työpaikkaa vuonna 2033

Perusvaihtoehdon mukainen tuotannon kasvu tarkoittaisi, että Uudenmaan työpaikkamäärä kasvaisi vuodesta 2007 vuoteen 2033 noin 170 000 työpaikalla ja työpaikkoja olisi vuonna 2033 noin 890 000. Nopean kasvun vaihtoehdon mukaan työpaikkoja olisi vuonna 2033 noin 950 000 ja hitaan kasvun mukaan noin 750 000.

Suuret rakentamistarpeet

Väkiluvun kasvu noin 300 000 asukkaalla nykytilasta vuoteen 2033 tarkoittaa väistämättä suurta rakentamistarvetta; asuntoja, toimitiloja elinkeinoelämälle ja kunnallisille palveluille, liikenneväyliä jne. Asuntorakentamisen tarpeeseen vaikuttaa väkiluvun lisäksi myös asumisväljyyden muutos.

Uudenmaan väestön nykyinen asumisväljyys alittaa Suomen ja Länsi-Euroopan ja tason. Asuminen on Uudellamaalla selvästi kalliimpaa kuin Suomessa keskimäärin. Nämä ovat tunnusmerkkejä siitä, että Uudellamaalla on patoutunutta kysyntää asunnoista.

Asuntotuotannon tulee vastata väkiluvun kasvuun, nykyisen patoutuneen asuntojen kysynnän purkuun ja kotitalouksien vaurastumisen aiheuttamaan lisäkysyntään. Oletettu 2,5–3 prosentin tuotannon kasvu merkitsee Uudenmaan alueen vaurastumista, jos edes osa siitä tulee kotitalouksien hyväksi, niin kotitaloudet vaurastuvat. Lähivuosina ja vuosikymmeninä kotitaloudet perivät varallisuutta edellisiltä sukupolvilta selvästi nykyistä enemmän. On täysi syy olettaa, että merkittävä osa kotitauksien vaurastumisesta tulee ilmenemään niiden tavoitteena kasvattaa asumisväljyyttään.

Asumisväljyyden kasvua merkittävästi hidastava tai estävä tekijä voisi olla erittäin korkea energian hinta, joka nostaisi olennaisesti lämmityskustannuksia.

Uusia asuntoja 13 000 vuodessa

Jos väkiluku kasvaa 300 000 asukkaalla 25 vuodessa ja jos uusien asuntokuntien koko olisi 2,0, niin asuntotuotannon tulisi olla 6 000 asuntoa vuodessa. Tämä on karkea ja mekaaninen laskelma, joka ei ota huomioon monia asuntomarkkinoiden dynaamisia piirteitä. Viime vuosina asuntorakentamisesta noin puolet on ollut asumisväljyyden kasvattamista. Jos tämä suhde olisi jatkossakin sama ja jos uudet ja vanhat asunnot olisivat keskimäärin samankokoisia, niin uusia asuntoja tulisi rakentaa 12 000 vuodessa. Lisäksi on otettava huomioon kotitalouksien vaurastuminen, ja että pieni määrä vanhoja asuntoja poistuu asuntokannasta joka vuosi.

Helsingin seudun ns. MAL-työssä 2007–2008 lähtökohta oli, että 14 kunnan alueelle rakennetaan 12 000–13 000 asuntoa vuosittain ajanjaksolla 2008–2017. Tämä on myös hyvä lähtökohta tälle maakuntasuunnitelmalle. Helsingin seudun MAL-kuntiin kuuluu Sipoo ja 13 Uudenmaan maakunnan kuntaa. Kun Uudenmaan maakunnan alue on väestöltään vähän suurempi kuin Helsingin seudun MAL-alue, niin asuntotuotannon tulisi olla koko Uudenmaan maakunnan alueella noin 13 000 asuntoa vuodessa.

Ilmastonmuutos

Ennakoitu väestön ja tuotannon kasvu tarkoittavat lisäkulutusta ja investointeja muun muassa asuntojen rakentamista. Nämä aiheuttavat monia haasteita ympäristölle. Näiden paikallisten haasteiden lisäksi ovat kansainväliset ja jopa globaalit ympäristöhaasteet. Suomelle ja Uudellemaalle Itämeren huonon tilan kohentaminen on jatkuva suuri haaste, johon voidaan vastata vain koko Itämeren alueen yhteisin ponnistuksin. Tätäkin suurempi ja kansainvälisempi haaste on ilmastonmuutos.

Suomen ja Uudenmaan toimin voidaan torjua ilmastonmuutosta vain hyvin vähäisesti. Meitä velvoittavat kansainväliset sitoumukset ilmastonmuutoksen torjuntaan. Suomen ja muiden pienten maiden torjuntatoimien merkitys on myös moraalinen ja esimerkiksi antava niille isoille toimijoille, joiden päätöksillä voi olla todellista merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Monien asiantuntijoiden näkemys on, että ilmastonmuutoksen torjunnassa ollaan jo osittain myöhässä, siksi väistämättä joudutaan torjunnan lisäksi myös sopeutumaan ilmaston muutokseen.

Kansainvälinen kilpailu muutoksessa

Kansainvälisen kilpailun luonne on muuttunut ja on yhä muuttumassa. Yritykset kilpailevat keskenään kuten ennenkin, kilpailu on tosin entistä kovempaa. Alueiden välinen kilpailu on siirtymässä yhä enemmän kansakuntien välisestä kilpailusta niitä pienempien alueiden väliseksi kilpailuksi, erityisesti kaupunkien ja kaupunkiseutujen väliseksi kilpailuksi. Kun kaupungistuminen näyttää etenevän lähes kaikkialla, ja muodostuu yhä suurempia kaupunkiseutuja eli metropoleja, niin metropolien välinen kilpailu on kiristymässä. Ne kilpailevat erityisesti hyvistä yrityksistä sekä korkean tuotavuuden ja korkean tulotason työpaikoista, eivät massatuotannon työpaikoista. Tähän haasteeseen Uusimaa ei ole toistaiseksi pystynyt vastaamaan kovin hyvin niin, että Uusimaa olisi ollut vetovoimainen tai houkutteleva alue kansainvälisille investoinneille.

Heterogeeninen maakunta

Uusimaa on monessa mielessä hyvin heterogeeninen nyt ja tulevaisuudessa. Heterogeenisuus ilmenee esimerkiksi tuotantorakenteessa. Keskimäärin koko Uudenmaan tuotantorakenne on hyvin palveluvaltainen, kuitenkin läntinen Uusimaa on varsin teollinen. Se on selvästi teollisempi kuin Suomi keskimäärin. Alussa todettiin, että väestön ikääntyminen on haaste koko maakunnalle, lisäksi se on erityisesti haaste Raaseporin seutukunnan alueelle, jossa vähintään 65-vuotiaiden väestöosuus tulee olemaan erittäin korkea ensivuosisikymmen puolen välin jälkeen.

3. Uudenmaan visio vuoteen 2033

UUSIMAA ON KANSAINVÄLINEN HYVINVOIVIEN IHMISTEN VETOVOIMAINEN METROPOLIALUE

Valittu visio kertoo, että uusmaalaiset toimijat: kunnat, yritykset, tutkimus- ja oppilaitokset sekä järjestöt haluavat oman maakuntansa olevan nykyistä kansainvälisempi ja vetovoimaisempi. Kansainvälisyys ja vetovoimaisuus liittyvät toisiinsa. Toistaiseksi Uusimaa ei ole ollut erityisen vetovoimainen kansainvälisille yrityksille eikä ulkomalaiselle työvoimalle.

Uusmaalaiset toimijat haluavat kohentaa maakuntansa vetovoimaa, koska se on hyvä tapa vastata tulevaisuuden yhteen keskeisimmistä haasteista, väestön ikääntymiseen. Hyvä veropohja on kriittinen menestystekijä vastattaessa ikääntymisen haasteeseen. Veropohja kasvaa tuotannon kasvaessa. Kuten edellä on todettu, tämän maakuntasuunnitelman lähtökohtana on haasteellinen 2,5–3 prosentin vuotuinen tuotannon kasvu. Sen saavuttaminen helpottuu, jos Uusimaa saa nykyistä enemmän investointeja ulkomailta. Tuotannon kasvun jatkuminen edellyttää niin suurta työllisen työvoiman kasvua, ettei sitä ole saavissa ikääntyvästä Suomesta ilman ulkomaalaisen työvoiman olennaista lisäystä.

Kun Uudenmaan vetovoimaa halutaan parantaa, niin täytyy tunnistaa kilpakumppanit. Niitä ovat muut metropolit, eivät siis Suomen muut alueet. Metropolit ovat väestön, talouden ja erityisesti kaupan, liikenteen, hallinnon, kulttuurin sekä opetuksen ja tutkimuksen keskuksia. Metropolialueiden keskuksille tyypillisiä taloudellisia toimintoja kaupan lisäksi ovat yritysten pääkonttorit ja niitä palvelevat toiminnot.

Uusimaa on Itämeren alueen pieni metropoli, ja sellaisena se kilpailee nyt tulevaisuudessa muiden metropolien kanssa. Uudenmaan sijainti on tietysti syrjäinen EU-alueen piirissä. Syrjäisyys on fyysistä syrjäisyyttä, mutta se on myös mielikuvakysymys ja mielikuvaan voidaan vaikuttaa.

Uudenmaan vetovoima, kansainvälisyys ja metropoliasema ovat vain välineitä. Tärkeintä ovat hyvinvoivat ihmiset. Hyvinvoinnin keskeiset osa-alueet ovat henkinen, kulttuurinen, taloudellinen, terveydellinen ja sosiaalinen hyvinvointi.

4. Strategiset tavoitteet ja strategiset valinnat

Edellä käsitelty visio on kiteytys tahtotilasta, johon pyritään pitkällä aikavälillä. Tätä vision tahtotilaa, yleisluoteista tavoitetta, konkretisoidaan muutamilla strategisilla tavoitteilla. Strategiset tavoitteet pyritään saavuttamaan strategisilla valinnoilla. Nämä strategiset valinnat ovat vielä yleisluontoisia linjauksia, joita tullaan konkretisoimaan maakuntaohjelmassa ja maakuntakaavassa.

Strateginen tavoite 1

Uudenmaan ja sen osien roolit on tunnistettu. Maakunnan eri osien erilaisia vahvuuksia hyödynnetään ja siten luodaan edellytykset koko maakunnan väestön hyvälle elämälle

Uudenmaan maakunnan heterogeenisuus on tiedostettu hyvin. Maakunnan eri osien erilaisuutta ei ole kuitenkaan osattu hyödyntää riittävän hyvin alueiden kehittämisessä.

Strateginen valinta 1.1

Uudenmaan aluekehittäminen perustuu metropolimalliin

EU:n jäsenmaana Suomen aluepolitiikan perusmalli on ohjelmaperusteista, joka on suurelta osin heikompien ja taantuvien alueiden tukemista. Uttamaata kehitetään toisenlaisista lähtökohdista; kasvavana metropolina Lissabonin strategian mukaisesti. Tällöin keskeinen asia on kasvun hallitseminen ja ohjaaminen niin, että ennalta ehkäistään ongelmien syntyä. Uttamaata suurempien metropolien tyypillisiä vakavia ongelmia ovat asunnottomuus, laiton maahanmuutto, huumeet, rikollisuus ja köyhyys.

Ennalta ehkäisyn ohella kehittämisfilosofiana on enemmän vahvuuksien luominen kuin heikkouksien torjunta. Vahvuuksia luodaan kiinnittämällä erityistä huomiota osaamiseen ja innovaatioihin sekä toimivaan aluerakenteeseen.

Uttamaata kehitetään osana Itämeren alueen metropoliverkostoa. Tässä verkossa Uudellamaalla on näkyvä asema ja selkeä oma roolinsa.

Strateginen valinta 1.2

Pääkaupunkiseudun vahvuus hyödynnetään ja pääkaupunkiseudun ulkopuolisten keskusten ja niitä ympäröivien maaseutualueiden omaperäistä elinvoimaisuutta tuetaan

Koko Suomen ja koko Uudenmaan etu on vahva pääkaupunkiseutu. Metropoliien ydinalueet kilpailevat keskenään tutkimus- ja tuotekehitystoiminnoista, pääkonttoreista ja muista city-elinkeinojen työpaikoista, kansainvälisistä kongressi- ja kulttuuritahtumista sekä suurista urheilukilpailuista. Vahvan keskuksen elinvoima antaa hyvät edellytykset keskustaa ympäröivän alueen kehittämiseen.

Strateginen tavoite 2

Turvataan edellytykset väestön hyvinvointi- ja koulutuspalvelujen tuottamiselle koko maakunnassa

Väestön hyvinvointi- ja koulutuspalveluiden turvaamisessa on kaksi suurta haastetta: ensinnäkin tarvitaan hyvä veropohja palveluiden rahoittamiseksi ja toiseksi tarvitaan riittävästi ammattitaitoista työvoimaa hyvinvointi- ja koulutuspalveluita tuottamaan. Hyvä veropohja edellyttää riittävästi työikäistä väestöä, jonka työhön osallistumisaste on korkea. Jos työelämään tulevista ikäluokista suuri osa koulutetaan hyvinvointi- ja koulutuspalveluiden ammattilaisiksi, niin uhkana on, että veropohja pettää, kun ei jää riittävästi ammattilaisia muiden alojen tehtäviin.

Strateginen valinta 2.1

Edistetään työperäistä maahanmuuttoa Uudellemaalle

Kuten edellä on todettu, tämä maakuntasuunnitelma perustuu 6 200–6800 asukkaan nettomuutolle vuodessa, josta suurin osa tulee olemaan maahanmuuttoa. Näin suuri maahanmuutto ei toteudu automaattisesti, vaan sitä pitää aktiivisesti edistää. Uusimaa ja Suomi joutuvat kilpailemaan maahanmuuttajista muiden ikääntyvien alueiden, erityisesti Länsi-Euroopan muiden alueiden kanssa.

Strateginen valinta 2.2

Uudellamaalla edistetään työikäisen väestön korkeaa työhön osallistumisastetta

Työikäisen väestön keskimääräistä työhön osallistumisastetta voidaan nostaa:

1. Pidennetään työuraa alkupäästä eli koulutuksesta töihin nykyistä nuorempina
2. Pidennetään työuraa loppupäästä eli työelämästä eläkkeelle nykyistä vanhempiina
3. Työhön osallistumisastetta nostetaan muissakin ikäluokissa kuin työuran alku- ja loppupään ikäluokissa.

Jokainen em. kolmesta asiasta on tärkeä kokonaisuudelle. Viimeisen (3) asian merkitystä ei ole julkisessa keskustelussa tiedostettu yhtä hyvin kuin kahden ensimmäisen. Esimerkiksi ikäluokkiin 30–60 vuotta kuuluu paljon enemmän ihmisiä kuin heitä nuorempiin ja vanhempiin työikäisiin ikäluokkiin. Onkin välttämätöntä, että laajan keskiikäisen ikäryhmän työhön osallistumisaste kasvaa nykyisestä.

Strateginen tavoite 3

Uusimaa houkuttelee investointeja ja yrityksiä

Väestön ikääntyminen tarkoittaa väistämättä hyvinvointipalveluiden tuotannon lisäämistä. Hyvinvointipalveluiden tuotanto-osuus voi kasvaa nykyisestä, mutta jos se kasvaa kovin suureksi, niin se muodostaa uhan koko talouden toimivuudelle. Kasvava hyvinvointipalveluiden tuotanto tarvitsee vastapainoksi kasvavaa yritystoimintaa, joka tuottaa voimavaroja myös hyvinvointipalveluiden rahoitukseen. Uudenmaan yritystoiminta voi kasvaa kolmella tavalla:

1. Uudellamaalla syntyy uutta yritystoimintaa
2. Uudenmaan nykyiset yritykset kasvavat ja uudistuvat
3. Uusimaa pystyy houkuttelemaan yrityksiä ja investointeja alueen ulkopuolelta.

Jokainen näistä kolmesta on tärkeä. Strategiseksi tavoitteeksi on valittu viimeinen (3), koska se on Uudenmaan ”Akilleen kantapää” ja sen potentiaalia on hyödynnetty kaikkein heikoiten. Tavoitteena on houkutella yrityksiä ja investointeja ulkomailta, ei muualta Suomesta.

Strateginen valinta 3.1

Uudellamaalla kehitetään logistisia ratkaisuja, jotka edistävät alueen saavutettavuutta

Uusimaa sijaitsee kaukana läntisen Euroopan suurista metropoleista. Tämä on tietty kilpailuhaitta, kun Uusimaa kilpailee kansainvälistä investoinneista. Tämän kilpailuhaitan merkitystä tulee pienentää alueen hyvällä saavutettavuudella.

Strateginen valinta 3.2

Vahvistetaan kansainvälisesti mielikuvaa: Uusimaa on lähellä, osana Itämeren suuraluetta

Uudenmaan syrjäisyys on myös mielenkuvakysymys, johon voidaan vaikuttaa. Uudenmaan etu on, että Itämeren piiri on tulevaisuudessa nykyistä vetovoimaisempi suhteessa Euroopan muihin metropolialueisiin. Tällöin myös Uudenmaan vetovoima on nykyistä parempi suhteessa Euroopan muihin metropoleihin sillä reunaehdolla, että Uusimaa on vetovoimainen Itämeren piirissä.

Strateginen valinta 3.3

Luodaan Uudenmaan yrityksille edellytyksiä löytää ja rakentaa strategisia kumppanuuksia ulkomaalaisten yritysten kanssa

Kehittyneiden yhteiskuntien yritystoiminta tulee perustumaan nykyistäkin enemmän hyvään osaamiseen, korkeaan koulutukseen ja pitkälle menevään erikoistumiseen. Joidenkin yritysten on välttämätöntä hankkia kumppaneita muista yrityksistä oman

toimintansa varmistamiseksi. Sopivia kumppaneita ei ole aina saatavissa kotimaasta, siksi on välttämätöntä liittoutua ulkomaalaisten yritysten kanssa. Tällaiset liittolaiset ovat myös keskimääräistä potentiaalisimpia investoijia Uudellemaalle. Siksi Uuttamaata tulee markkinoida investointikohteena erityisesti sellaisille ulkomaalaisille yrityksille, joilla on uusmaalainen yritys strategisena kumppanina.

Strateginen tavoite 4

Uusimaa on Itämeren piirin merkittävin innovaatiokeskittymä

Innovaatiolla on perinteisesti tarkoitettu teknologian uusia sovelluksia. Nykyään käsite tarkoittaa myös palveluita, prosesseja, toimintatapoja, liiketoimintamalleja, johtamistapoja. Yhteiskunnalliset ja hallinnolliset uudistukset ovat myös innovaatioita, niitä kutsutaan usein sosiaalisiksi innovaatioiksi. Tyypillisesti innovaatiot syntyvät yhdistämällä erilaisia tietoja ja näkökulmia. Innovaatio merkitsee uusiutumista. Uusiutuminen on edellytys inhimilliselle kehitykselle, hyvinvoinnin kasvulle.

Tavoitteena on, että Uudellamaalla syntyy innovaatiota ja että Uudenmaan toimijoilla on hyvät valmiudet ottaa vastaan muualla syntynyttä tietoa, teknologiaa ja innovaatioita sekä hyödyntää ja soveltaa niitä omiin tarkoituksiinsa. Vaikka osa innovaatioista ei ole kaupallisesti sovellettavissa, tärkeää on kuitenkin, että innovaatiot johtavat merkittävässä määrin myös kaupallisiin sovelluksiin.

Strateginen valinta 4.1

Uudestamaasta luodaan asiakastarpeista lähtevä avoin innovaatioympäristö, jossa hyödynnetään maakunnan eri alueiden vahvuudet

Perinteisesti innovaatiotoiminta on ollut tarjontavetoista ja teknologiapainotteista. Viime vuosien trendi on ollut siirtyminen kysyntävetoiseen ja palvelupainotteiseen innovaatiotoimintaan. Uudellamaalla uskotaan, että tämä trendi jatkuu. Kysyntävetoiselle, asiakastarpeista lähtevälle innovaatiotoiminnalle tulee luoda edellytyksiä ennen muuta siksi, että sen kasvu- ja hyödyntämispotentiaali on suuri.

Strateginen valinta 4.2

Luodaan edellytyksiä tiede- ja tutkimuslähtöisen sekä käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan yhdistämiselle

Tyypillisesti innovaatiota syntyy erilaisten toimintojen rajapinnoissa. Nämä rajapinnat tarjoavat mahdollisuuden luovaan jännitteen synnylle, joka on usein alkusysäys innovaatiolle.

Strateginen valinta 4.3

Yliopistoverkostoa kehitetään monitieteisen Aalto-mallin mukaisesti edistäen kontakteja ja kommunikaatiota

Kuten edellä (4.2) todettiin rajapinnat ja luova jännite ovat tärkeitä innovaatioiden synnyssä. Ne ovat myös Aalto-mallin taustalla olevia perusajatuksia. Yliopistomaailmassa kampusmallia kehittämällä luodaan edellytyksiä opiskelijoiden vuorovaikutuksen lisäämiseen. Ulkomaalaisten opiskelijoiden kielikoulutus on tärkeää heidän integroimiseen suomalaiseen yhteiskuntaan ja Uudellemaalle.

Strateginen valinta 4.4

Kestävää kehitystä edistetään innovaatiolla

Kestävän kehityksen innovaatiolla säästetään uusiutumattomia luonnonvaroja ja vähennetään päästöjä. Tällaisille innovaatiolle on erittäin suuri kysyntä maailman laajuisesti, koska esimerkiksi kasvihuonekaasujen määrän olennainen pienentämien ilman radikaaleja innovaatioita on erittäin haasteellista. Uudellamaalla tulee olla näillä markkinoilla kaksoisrooli:

1. Omaksutaan ja hyödynnetään nopeasti muualla syntyneitä innovaatioita
2. Kehitetään ja kaupallistetaan kestävästä kehitystä edistäviä innovaatioita.

Strateginen tavoite 5

Uudenmaan yhdyskuntarakenne on toimiva ja tehokas, energian käyttöä ja liikumistarvetta vähentävä sekä hyvinvointia edistävä

Yhdyskuntarakenteen hajautumisella on toiminnallisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kielteisiä vaikutuksia. Tavoitteena on hajautumisen estäminen ja jo hajautuneen rakenteen eheyttäminen. Alueita eheytetään säilyttäen niiden omaleimaisuus. Eheyttämisessä tukeudutaan mahdollisimman paljon joukkoliikennetkaisuun.

Strateginen valinta 5.1

Yhdyskuntarakennetta kehitetään kestäväällä tavalla hyödyntäen ensisijaisesti olemassa olevaa infrastruktuuria

Lähtökohtana on, että alue- ja yhdyskuntarakennetta kehitettäessä hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevaa infrastruktuuria ja palveluverkoston. Tätä ajattelua on kehitetty Metropolialueen kestävä aluerakenne -työssä (METKA-malli), jossa esitetyn kehittämispolun vaiheistus pitkällä aikavälillä on kuvattu seuraavasti: 1) tiivistä 2) täydennä 3) pitäydy 4) valitse.

Tämä vaiheistusmalli tarkoittaa, ettei seuraavaan vaiheeseen siirrytä ennen kuin se on välttämätöntä. Ensin tiivistetään yhdyskuntarakennetta ja toiseksi täydennetään. Täydentäminen tarkoittaa esimerkiksi Marja-Vantaan tyyppisiä ratkaisuja; Kehärata rakenne-

taan, jolloin radan välittömässä läheisyydessä olevia rakentamattomia alueita on syytä hyödyntää uudisrakentamistarkoituksiin.

Pidättäytyminen tarkoittaa, ettei uusia alueita oteta rakentamiskäyttöön ennen kuin se on välttämätöntä. Kun uuden alueen käyttöönotto on välttämätöntä, valinta voidaan joutua tekemään kahden ja useamman kunnan alueiden välillä tai sellaisten alueiden välillä, jotka eivät rajoitu vain yhden kunnan alueelle.

Kehäradan lisäksi on päätetty rakentaa Länsimetro. Jatkosuunnittelussa tulee päättää, missä järjestyksessä tullaan toteuttamaan seuraavat suuret liikenneverkkoinvestoinnit. Ennustettu väestön kasvu ei välttämättä edellytä tällä suunnittelukaudella muita uusia ratoja. Jos raideliikennettä hyödynnetään nykyisen kaltaisesti, niin väestönkasvu näyttäisi riittävän korkeintaan yhden uuden, tehokkaasti toimivan ratakäytävän avaamiseen seuraavan 25 vuoden aikana.

Strateginen valinta 5.2

Maankäytössä pureudutaan liikkumistarpeen vähentämiseen työmatkoissa, vapaa-ajan liikkumisessa ja palveluissa

Nykyinen hajautunut yhdyskuntarakenne lisää liikkumistarvetta. Aluesuunnittelun keinoin voidaan vähentää työmatkoihin, vapaa-ajan liikkumiseen ja palveluihin liittyvää liikkumistarvetta.

Työpaikkojen saavutettavuutta parannetaan sijoittamalla niitä lähelle asukkaita ja joukkoliikennereittien solmukohtiin. Hyvällä suunnittelulla tehostetaan joukkoliikenteen linjojen tasaista kuormitusta. Erityisesti kehitetään kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen perustuvia matkaketjuja. Tämä edellyttää kevyen liikenteen hankkeiden lisäämistä ja riittävää joukkoliikennetarjontaa.

Kunnat panostavat lähiympäristöön. Lähiympäristön viihtyisyydellä vähennetään vapaa-ajan liikkumistarvetta. Laadukkaat viheralueet ja niiden muodostama verkosto lisäävät lähiympäristön viihtyisyyttä ja vähentävät siten osaltaan mökkeilyn ja kakkosumisen tarvetta.

Strateginen valinta 5.3

Alueiden suunnitteluun integroidaan mukaan paikalliset, kestävät, kustannustehokkaat ja vähäpäästöiset energiaratkaisut

Yhdyskuntarakenne vaikuttaa myös rakennusten lämmitystapavalintoihin ja -mahdollisuuksiin. Tiivis yhdyskuntarakenne mahdollistaa innovatiiviset, uudet keskitetyt lämmitysjärjestelmät esim. maalämpöön ja aurinkoenergiaan perustuvat ratkaisut sellaisille tulevaisuuden uusille asuinalueille, jotka ovat etäällä nykyisestä kaukoläm-

pöverkosta. Kaukolämpöä ei välttämättä edes tarvita, kun rakennusten energiatehokkuus kasvaa ja hukka- ja ilmaisenergiaa käytetään tehokkaasti hyväksi.

Rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi tarvitaan uusia rahoituskeinoja. Nykyiset järjestelmät eivät tue rakentajaa/rakennuttajaa elinkaariajatteluun, jossa rakennusaikaisten investointien panostus energiatehokkuuteen hyödyttää vasta tulevien vuosien asukkaita.

Strateginen tavoite 6

Uusimaa on Suomen ensimmäinen hiilineutraali maakunta ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen edelläkävijä

Ilmastonmuutos on suuri globaalinen haaste. Ilmastonmuutoksen torjunnassa ja hillinnässä suuret toimijat kuten Yhdysvallat, Kiina ja Intia ovat avainasemassa. Kun ilmastonmuutokseen vaikuttamisessa ollaan jo osittain myöhässä, niin siihen joudutaan väistämättä myös sopeutumaan. Uudellamaalla ilmastonmuutoksen torjunnan ja sopeutumisen tavoitteina ovat erityisesti energian säästäminen ja energiantuotannon vähäiset päästöt.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen tarkoittaa myös ilmastonmuutoksen sisäistämistä. Sisäistäminen on tarpeen, jotta ihmiset muuttavat aidosti toimintaansa. Ilman aitoa sisäistämistä ihmiset kokevat ilmastonmuutokseen sopeutumisen vain EU:sta ja muista viranomaisista tulevana sääntöinä, ohjeina ja rajoituksina.

Strateginen valinta 6.1

Uusiutuvien energiamuotojen käyttöä lisätään ja niiden tekniikoita kehitetään energiaa säästäviksi ja vähäpäästöisiksi

Tätä strategista valintaa voidaan pitää strategisen valinnan 4.4, kestävän kehityksen edistämien innovaatiolla, erikoistapauksena. Tavoitteena on:

1. Otetaan käyttöön muualla kehitettyä energiatehokasta ja vähäpäästöistä energiantuotantoa
2. Kehitetään ja kaupallistetaan energiatehokasta ja vähäpäästöistä energiantuotantoa.

Välillisesti tavoitteena on, että ympäristöteknologiasta syntyy Uudellemaalle merkittävä osaamisala. Uudellamaalla potentiaalisimpia uusiutuvia energiamuotoja ovat metsä- ja peltobiomassa sekä tuulienergia.

Strateginen valinta 6.2

Rakentamisessa siirrytään kestäväan elinkaariajatteluun

Uudis- ja korjausrakentamisessa siirrytään matalaenergiisiin tai nollaenergiisiin ratkaisuihin. Tähän päästään mm. kehittämällä rakennustekniikkaa ja lisäämällä edunvalvontaa lainsäädännön pullonkaulojen poistamiseksi. Hulevesien hallinta integroidaan maankäytön ja rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Myös luonnonolosuhteisiin kiinnitetään erityistä huomiota. Sopeutumisen/hillinnän pilottihankkeita käynnistetään.

5 Arvioidut vaikutukset

Tämä maakuntasuunnitelma perustuu nykyisen kaltaisille arvoille, hyvinvointiyhteiskunnalle ja vakaalle yhteiskuntakehitykselle. Suurimpia epävarmuustekijöitä ovat taloudelliset uhat ja ympäristöriskit, jotka pahimmissa tapauksessa voivat myös järkyttää yhteiskuntarauhaa.

Syksyllä 2008 maailmantalous joutui pahaan finanssikriisiin, ja vuoden lopussa myös reaalitalous oli ajautumassa vakavaan taantumaa tai jopa lamaan lähes maailmanlaajuisesti. Oletus vakaasta yhteiskuntakehityksestä tarkoittaa, että nykyisestä talouskriisistä selvitetään kohtuullisin vaurioin. Samoin selvitetään mahdollista tulevista talouskriiseistä vuoteen 2033.

Kun maakuntasuunnitelma on yleispiirteinen suunnitelma, joten suunnitelman vaikutuksia arvioidaan siitä näkökulmasta minkälaiset lähtökohdat se antaa maakuntaohjelmalle ja maakuntakaavalle.

Tämän maakuntasuunnitelman suuret yleislinjat ovat kasvuhakuisuus ja ekologinen kestävyys. Kuinka suuresti ne ovat keskenään kilpailevia tai ristiriitaisia asioita? Kysymykseen ei ole mitään yksiselitteistä vastausta. Joka tapauksessa tämän maakuntasuunnitelman strategisten tavoitteiden ja valintojen yhteisenä päämääränä on ollut kyseisen ristiriidan minimointi. Tämä sama asia tulee olla myös maakuntakaavan ja maakuntaohjelman päämääränä.

Maakuntasuunnitelman vaikutusten seurannassa on keskeisessä asemassa tuleva maakuntaohjelma ja sen ympäristöselostus. Auerakennetta koskevat linjaukset toteutetaan maakuntakaavoituksella. Tällöin vaikutukset arvioidaan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla ja tarkkuudella.

Liite 1 Uudenmaan työpaikat²

Työpaikat	2007	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Uusimaa yhteensä	718050	754059	792092	823841	852625	878144	899943
Pääkaupunkiseutu	590000	620604	652261	678773	702865	724205	742492
Helsingin sk:n kehys- kunnat	81800	85536	89900	93554	96874	99816	102336
Lohjan sk	29000	30146	31527	32646	33637	34487	35182
Tammisaaren sk	17250	17773	18404	18868	19249	19637	19933

---

² Laskelmat perustuvat perusvaihtoehdon mukaiseen tuotannon ja väkiluvun kasvuun. Tässä on vuoden 2008 seutukuntajakoa. Seutukuntajako muuttui vuoden 2009 alusta